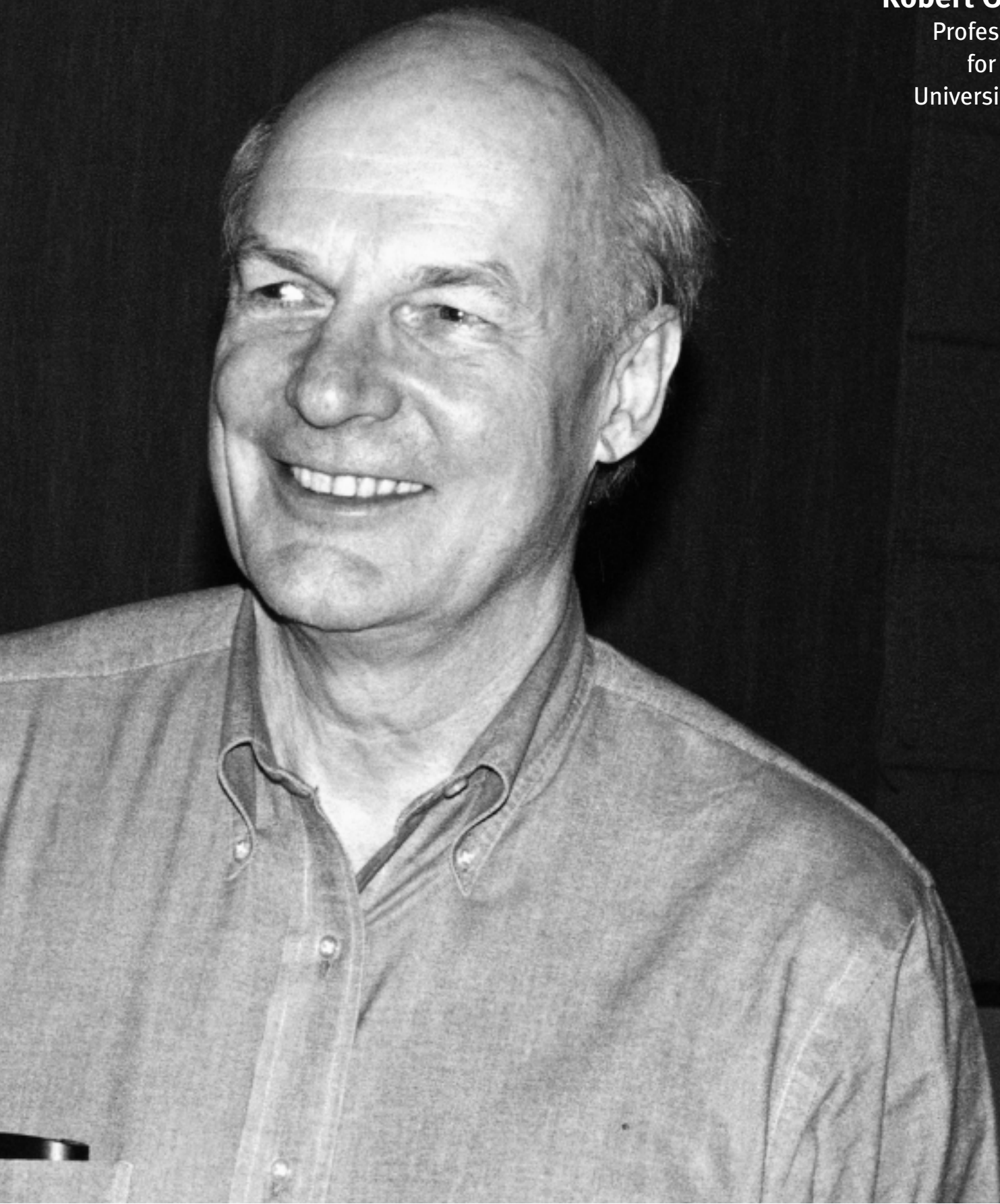

CAP A LA DE LA NACIÓ-ESTAT

Robert O. McClintock

Professor de l'Institute
for Learning Techno
Universitat de Columbia,
Nova York

CIUTAT GLOBAL: AL GOVERN URBÀ

Robert O. McClintock, professor a la Universitat de Columbia a Nova York i que va participar en el Fòrum “L’Escola i la Ciutat” celebrat a Barcelona el passat mes d’abril, aposta en aquest article per la superació de la Nació-Estat i la seva substitució pel que ell anomena la Ciutat Global. Un espai que no agrupa entitats imaginades marcades per les fronteres geogràfiques, sinó sistemes operatius funcionals que fan possible que la gent esculli i actuï conjuntament. Una comunitat on es fa possible la unió entre l’educació i el medi urbà.

L’altra nit vaig descobrir un exemple típic del que pensa la gent sobre la vida pública. En un debat sobre l’Islam a l’Àsia Central s’inclouia una breu descripció sobre la rellevància de la geografia, explicant com les extensions de Kirguizistan, Tadjiquistan i Uzbequistan s’enllaçaven una amb l’altra imposant una complicada política en una vall estratègica i densament poblada. S’il·lustrava aquest punt amb un mapa senzill de la zona que mostrava les fronteres d’aquests països i dels seus veïns. El mapa mostrava principalment fronteres, marcant àrees separades, entre les quals hi ha habitants, i com tants d’altres és un exemple del mapa paradigmàtic de la modernitat, el mapamundi geogràfic dins les nostres ments, que canvia aquí i allà en el temps, però dividint constantment la humanitat en un complex sistema de nosaltres i ells.

Dins de la Unió Europea, comencen a haver-hi indicacions sobre uns models alternatius en el pensament general de la política pública. Tot i així el caràcter de l’alternativa emergent no és del tot clar. El tradicional concepte de les fronteres nacionals a Europa comença a desmantellar-se. I encara no està clar si aquesta gradual transformació representa un canvi substancial en el pensament dominant o és el principi d’un salt a una manera alternativa de pensar, una manera d’organitzar la consciència de la vida pública a través d’un altre model que prescindeix de l’ús de fronteres i mapes geogràfics.

Les Nacions-Estat han estat les entitats arquetípiques construïdes seguint aquest model, el que l’antropòleg Benedict Anderson ha anomenat “les comunitats imaginades” de la modernitat, definides per les seves fronteres en un mapa i vigoritzades per tota mena d’accions, polítiques i programes, estructurant la vida d’aquells que viuen dintre les fronteres i les relacions d’aquells que hi viuen fora. El drama de la modernitat, en el seu sentit més ampli, sorgeix essencialment de les fronteres

accidentals, que inclouen un caos de característiques extrínseques, que han estat marcades per la violència, la compulsió, la seducció, la persuasió, la culturalització i l’educació en un repertori, més o menys racional, de qualitats, compartides dins les fronteres i diferenciades d’aquelles que estan a l’altre costat.

Podem pensar en la vida pública sense dependre de les fronteres? Existeixen hàbitats humans, governs, que no es defineixen per les fronteres i les identitats agregades de tots els qui hi viuen? Si es així, la manera de pensar i actuar dintre dels espais sense fronteres seria diferent de la manera de pensar i actuar dintre els estats imaginats, basats geogràficament? Per contestar aquestes preguntes, considerem els mapes que representen no estats o països, sinó espais i ens preguntem quins mapes de diferents comunitats permeten a la gent desenvolupar-se. Les comunitats marquen el món, no el divideixen en àrees contigües. Els espais així definits no són simplement la gent i les seves característiques extrínseques, sinó que són on es donen les accions i interaccions de la gent i informen sobre el significat del que la gent hi fa. Una comunitat local –Nova York o Barcelona, per exemple– és on una polifonia de gent condueix les seves vides en una diversitat constructiva d’intencions. Els mapes d’aquestes comunitats no agreguen les característiques extrínseques, sinó que situen particularitats segons les maneres que permeten a la gent d’interactuar. Aquests mapes informen l’usuari de com treballar i moure’s en aquest espai; indiquen què s’hi pot fer i com funciona, oferint adreces, rutes, itineraris, mitjans de comunicació i transport.

«Una comunitat local –Nova York o Barcelona, per exemple– és on una polifonia de gent condueix les seves vides en una diversitat constructiva d’intencions.»

Fa temps que les ciutats, els espais urbans, es consideren els arquetips de les comunitats actuals, els llocs complexos representats en bons plànols. Persones, no agregacions, viuen i treballen, pensen i actuen, en les ciutats i altres espais. Les ciutats no només incorporen les característiques extrínseques d’aquells que es troben dintre de les seves fronteres. Les fronteres d’una ciutat, com les altres, són ficcions sense sentit, especialment comparades amb la ciutat funcional, que normalment s’estén més enllà de les fronteres formals. Els espais, les comunitats reals, són de diversos tipus –pobles i ciutats petites i grans; llengües i cultures, col·lectius i empreses, esglésies i universitats. No són entitats imaginades, sinó sistemes operatius funcionals que fan possible que la gent esculli i actuï conjuntament. Els plànols de les comunitats reals no

defineixen un nosaltres i un ells; permeten que tot tipus de gent diversa participi en una comunitat real i funcional. Un bon mapa de ciutat, per exemple, permet que una persona defineixi les seves opcions i les porti a terme.

En tant que agents clau en la vida pública, els governs urbans poden contribuir a què la gent superi dos obstacles per al desenvolupament progressiu. Aquests dos obstacles conflueixen. D'una banda, les ganes de formar nous objectius són dèbils. Com a formes d'acció col·lectiva, les Nacions-Estat s'estan quedant sense potencial creatiu. En segon lloc, el compromís envers els propòsits inacabats està desgastat. La gent ha anat formant la idea que l'acció estatal ha excedit i sobrepasat els límits de la seva efectivitat i, com a resultat, han anat reduint el seus esforços cap a les mesures de benestar social a favor de la parsimònia pública i l'opulència privatitzadora. Els governs geogràfics són per naturalesa burocràtics i actuen sobre la col·lectivitat a través de polítiques i programes impersonals. Això produeix una barrera de fatalisme i passivitat en les societats on abans es dedicava un esforç extraordinari als objectius públics compartits.

Dibuixen un mapa del món com si fos una nit clara per a tot el globus, on les fronteres convencionals hagin desaparegut en zones on tot sembla fosc. L'únic visible, però, serien les llums de les grans ciutats. Il·luminen les carreteres i les vies de tren, les rutes aèries i les línies marítimes, la xarxa elèctrica i les línies de telecomunicacions polsant el trànsit dels telèfons i d'Internet. Tot això embolica la terra en una representació lluminosa d'interaccions i activitats humanes. Aquí, l'experiència global comença a fer-se visible. Aquesta experiència global consisteix, no en una unió massiva de similituds externes, sinó en grans xarxes d'interaccions concretes, reals, entre la gent.

La població d'arreu del món està començant a construir una ciutat global, en la qual totes les ciutats són com diferents districtes amb gent movent-se lliurement d'una part de la ciutat a una altra: Londres, Tokio, Nova York. Aquestes i altres ciutats enllaçades pels transports i les telecomunicacions del nostre temps constitueixen un treball d'encaix urbà que engloba el món, la ràpida ciutat global emergent on tots vivim.

En aquest moment de sorgiment històric de la ciutat global, només és possible de fer algunes difícils però esperançadores preguntes. Hi ha algun grup d'interessos distintius formats per aquells que viuen i treballen en la ciutat global sorgits de la relació entre ells? Ecològicament, pot una ciutat global, on resideix la majoria de la humanitat, ser relativament eficient i beneficiosa? La vida urbana sembla exercir un control natural de la població i això pot ser econòmic, per càpita, en el consum dels recursos no renovables. Es pot preveure el desenvolupament d'una mena d'interès urbà global, que subratlli el control del medi ambient, la protecció de les llibertats civils, l'autonomia i creativitat cultural, la plena expansió del potencial de cada individu? Les Nacions-Estat avançades s'han convertit en balances afinades de poder compensat, sense massa capacitat d'harmonitzar les parts en la demanda d'un objectiu comú. No obstant, els veritables problemes necessiten una previsió determinada. Podria ser la ciutat global el lloc des del qual la gent pogués exercir aquest liderat? Una ciutat global, localitzada aquí, allà i a tot arreu, en els diferents districtes urbans en tot el món, pot ajudar a superar també la segona barrera. Al llarg del segle XX, les Nacions-Estat han actuat a través de programes burocràtics racionalment administrats. L'escepticisme s'ha escampat àmpliament i profundament, fet que suggereix que aquests mitjans han deixat de ser efectius, sigui quina sigui la distància a què ens trobem de l'acompliment de les aspiracions vigoritzants de la democràcia humana. Si els mitjans no funcionen, malgastat cada vegada més recursos en les millors intencions és merament estúpid. Pot la gent en la ciutat global ser capaç de desenvolupar nous mitjans per fer que la cerca de les millors intencions torni a ser intel·ligent una altra vegada? ■

«Es pot preveure el desenvolupament d'una mena d'interès urbà global, que subratlli el control del medi ambient, la protecció de les llibertats civils, l'autonomia i creativitat cultural i la plena expansió del potencial de cada individu?»

